

Holoceen (onze tijd)

**SCHELDE
DELTA**

ASPIRING
GLOBAL
GEOPARK

Holocene (our era)

Reconstructie van het landschap ter hoogte van de Oosterschelde van ongeveer 4.700 jaar geleden. De Oosterschelde wordt een getijdengebied met slikken, en schorren en veengebied.

© Ulco Glimmerveen voor Geopark Schelde Delta

Reconstruction of the landscape near the Eastern Scheldt about 4,700 years ago. The Eastern Scheldt becomes a tidal area with mudflats, and salt marshes and peatlands.

© Ulco Glimmerveen for Geopark Schelde Delta

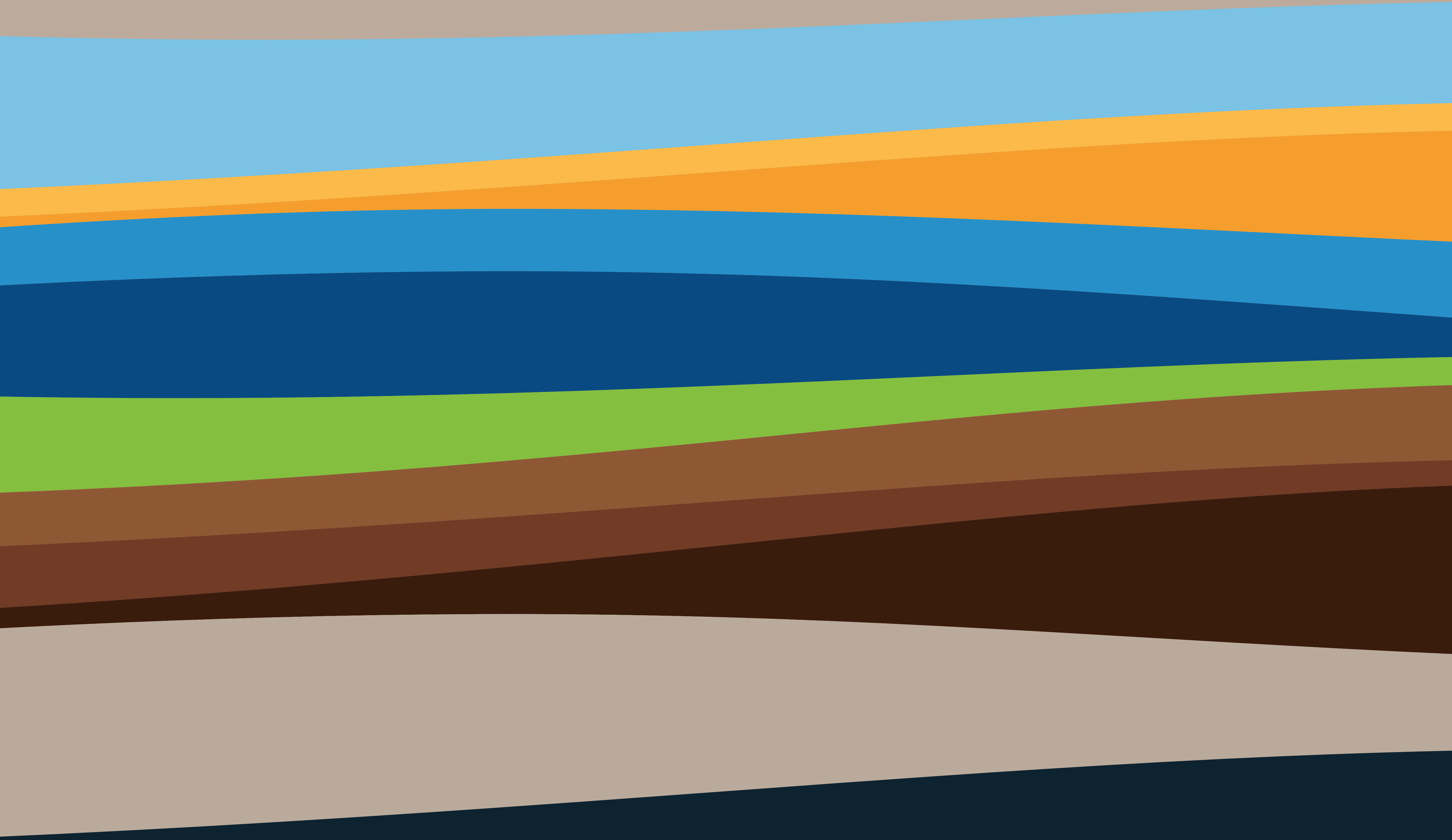
Ontstaan van de kustvlakte: veen, klei

Door de **smeltende ijskappen** begon het Noordzeebekken vanaf ongeveer **10.000 jaar** geleden vol te lopen. De ondiepe kustvlakten werden natter en op de overgang van land en water ontstonden de eerste **veenmoerassen**. Als gevolg van de voortdurende zeespiegelstijging verplaatste de kustlijn zich steeds verder naar het oosten. Het veenmoeras verplaatste zich daarbij mee.

Nadat de zeespiegelstijging minder snel begon te verlopen ontwikkelden zich vanaf circa 5000 v. Chr. lage strandwallen waarachter zich een **slikken en schorren** gebied ontwikkelde. De strandwallen ontwikkelden zich verder en zo'n 3800 jaar geleden was sprake van een vrijwel aaneengesloten strandwal met alleen bij de huidige Oosterschelde een kleine opening. Op de strandwal ontstonden de eerste duinen.

Het gebied achter de strandwallen verzoette. Hier vond op grote schaal veenvorming plaats. Door inbraken van de zee en het graven van sloten voor drainage in de Romeinse tijd ontstonden vanaf 300 n. Chr. **grote getijdegeulen en kreken** die het veenlandschap binnendrongen. Het veengebied werd daardoor weggeslagen of bedekt met een laag klei. Hierdoor kreeg Zeeland de kenmerkende **eilandenstructuur**. De invloed vanuit zee reikte tot waar in het noorden van Vlaanderen de hogere zandgronden beginnen.

Formation of the coastal plain: peat, clay

Holoceen (onze tijd)

Holocene (our era)

Holoceen *Holocene*

Visualisatie van de moermering of ontvening te Zeeland.
© Ulco Glimmerveen voor Geopark Schelde Delta
Visualisation of peat extraction at Zeeland
© Ulco Glimmerveen for Geopark Schelde Delta

De mens grijpt in: bedijking, ontvening, inpoldering,...

Vanaf de **Romeinse tijd**, maar vooral vanaf de middeleeuwen begon de mens steeds duidelijker zijn stempel te drukken op het landschap. Begin twaalfde eeuw werd in Zeeland en het noorden van Vlaanderen gestart met **grootschalige bedijkingen**, nadat al in de Romeinse tijd lokaal verdedigingsdijkjes waren aangelegd. Zo ontstonden zogenoemde oudlandpolders, zoals de polder Walcheren, de polder Schouwen en de Brede Wateringen Bewesten en Beoosten Yerseke. Ze hebben hoger gelegen zandige kreekkruggen en lagere poelgronden (veen bedekt met klei).

Bij latere inpolderingen raakten in Zeeland **losse eilanden met elkaar verbonden**. Ook stroomopwaarts in de Schelde en zijrivieren werd vanaf de dertiende eeuw land ingepolderd. Buitendijks tegen de dijken van de broeken (lage, natte gronden) werd door de toegenomen getijdenwerking soms zoveel slib afgezet dat er schorren ontstonden. De middeleeuwse benaming ‘werpland’ (door de zee opgeworpen land) verwijst naar deze oorsprong. De vruchtbare gronden werden met lage zomerdijken omgevormd tot hooiland (meersen).

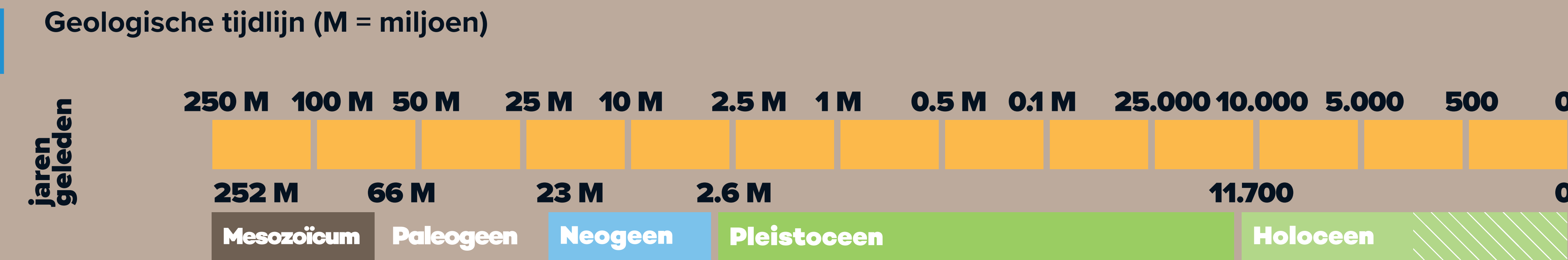
Nog altijd bestaan grote delen van de Schelde, Rupel en Durme uit **slikken, schorren en diepe en ondiepe watervlaktes**.

Man intervenes: embankment, peat extraction, reclamation,...

From **Roman times** onwards, but especially from the Middle Ages onwards, man started to leave his mark on the landscape more and more clearly. At the beginning of the 12th century, Zeeland and the north of Flanders started with **large-scale embankments**, after local defences had already been built in Roman times. This created so-called old-land polders, such as the Walcheren polder, the Schouwen polder and the Brede Wateringen Bewesten and Beoosten Yerseke. They have higher sandy creek ridges and lower pool soils (peat covered with clay).

Later reclamations **connected loose islands** in Zeeland. Land was also reclaimed upstream in the Scheldt and its tributaries from the 13th century onwards. Outside the dykes against the breaches (low, wet grounds), increased tidal action sometimes deposited so much silt that salt marshes were created. The medieval name ‘werpland’ (land raised by the sea) refers to these origins. The fertile land was transformed into hay meadows with low summer dykes.

Large parts of the Scheldt, Rupel and Durme still consist of **mud flats, salt marshes and deep and shallow water plains**.

Holoceen (onze tijd)

SCHELDE DELTA

ASPIRING
GLOBAL
GEOPARK

Holocene (our era)

Holoceen *Holocene*

Schorren en slikken, Verdrongen Land van Zuid-Beveland,
schorgebied Rattekaai, gemeente Reimerswaal
*Salt marshes and mud flats, Verdrongen Land van Zuid-
Beveland, Rattekaai salt marsh, municipality of Reimerswaal*

Verdronken Dorpen

Het gebied van Geopark Schelde Delta telt naar verhouding **de meeste verdronken dorpen** en nederzettingen **van Europa**, circa 250. De meeste van deze dorpen liggen in de provincie Zeeland. Sommige dorpen zijn helemaal verdwenen en zijn niet meer te zien. Maar bodemvondsten, kaarten, sporen in het landschap, kunstwerken, geschriften en archiefmateriaal herinneren ons aan het leven in deze verdronken dorpen. De meeste nederzettingen ontstonden **in de middeleeuwen, tussen 900 - 1500**. Ze zijn van de kaart verdwenen door het stijgende water, meestal door stormvloed. De verdronken dorpen herinneren ons aan de **kwetsbaarheid van onze woonplaatsen** en zetten ons aan om na te denken over de hedendaagse klimaatverandering.

Een bekend voorbeeld van een verdrinken nederzetting is de **verdrinken stad Reimerswaal**. Reimerswaal was lang geleden de op 2 na grootste stad van Zeeland. De inwoners leefden vooral van wolnijverheid, zoutwinning en meekrapteelt (als grondstof voor kleurstof). Tijdens de stormvloed van 1530 (Sint Felixvloed) en 1532 verdwenen grote delen van de stad. In het begin van de 18^e eeuw verdwenen de laatste delen in de golven.

Bij zeer laag water komen de restanten van de funderingen nog boven water. Inmiddels is Reimerswaal een **archeologisch rijksmonument**.

Vanuit Geopark Schelde Delta wordt via het **Platform Verdronken Dorpen** eraan gewerkt om dit thema **internationaal onder de aandacht te brengen** (toeristisch en wetenschappelijk)

Drowned villages

At very low tide, the remains of the foundations still rise to the surface. Today, Reimerswaal is a protected **archaeological national monument**.

Through the **Platform Drowned Villages**, Geopark Schelde Delta is working on **bringing** this theme to **international attention** (touristically and scientifically)

